NUMER 14. ROK 4.

ŻYCIE GOSPODARCZE

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM GOSPODARCZYM POLSKI ZACHODNIEJ
ORGAN ZWIĄZKU FABRYKANTÓW, T. Z. w POZNANIU.

Redakcja i Administracja: Aleje Marcinkowskiego nr. 7, dom ogrodowy, telefon nr. 25-95. Redaktor przyjmuje w dni powszednie od godz. 11—1; Administracja od 9—3.

Poznań, dnia 15 lipca 1925.

Prenumerata wynosi: w kraju z przesyłką rocznie 20 zł, półrocznie 10 zł, kwartalnie 5 zł, zagranicą z przesyłką rocznie 24 zł, półrocznie 12 zł, kwartalnie 6 zł. Numer pojedyńczy 1 zł.

Ceny ogłoszeń: Strona pierwsza okładki 100 zł, pół strony 55 zł. — Pozostałe strony okładki: cała strona 90 zł, pół strony 50 zł, ćwierć strony 30 zł. — Ogłoszenia przed i za tekstem: cała strona 75 zł, pół strony 40 zł, ćwierć strony 25 zł.

Treść:

Krytyczne uwagi o naszym imporcie.

Samowystarczalność kraju, czyli uniezależnienie się od importu jest najprzedniejszem zadaniem gospodarki społecznej. Polska jako kraj agrarny i bogaty w surowce wszelkiego rodzaju nie tylko może się wyżywić, ale dostarcza dla innych państw pokaźne ilości drogocennych dóbr. Wywozi się, niestety, surowce poczęści w stanie surowym po stosunkowo niskiej cenie z powodu braku warsztatów uszlachetniających i produkcyjnych lub przeważnie dla braku obrotowych kapitałów.

Jedną z najważniejszych przyczyn braku środków obrotowych jest pasywny bilans handlowy wywołany nadmiernym importem, a szczególnie przywozem towarów produkowanych w tej samej jakości w kraju.

Statystyka zagranicznego obrotu wykazuje na dzień 1. 1. 25, że dowieziono naprzykład do Polski w roku 1924:

mąki pszennej	11.626	wagonów
cytryn i pomarańcz	3.080	„
jabłek, gruszek, śliwek i owoców innych	3.587	„
obuwia skórzanego	126	„
bielizny	41	„
odzieży	50	„
serwety, kołdry	19	„
kapelusze, czapki	21	„
kosmetyki i pachnidła	23	„

nie licząc nielegalnego dowozu via Gdańsk i Górny Śląsk.

W pierwszych miesiącach r. b. cyfry dowozu przewyższają w stosunku do ubiegłego wyżej podane, czyli, że z dnia na dzień import się wzmaga.

Przyczyny należy szukać:

a) w konserwatyźmie ludności, która przyzwyczajona do obcych wyrobów z czasów niewoli, a mianowicie w Kresach Zachodnich, do niemieckich fabrykatów, w Małopolsce zaś do austrjackich,

b) w uprzedzeniu po części sfer zamożniejszych, szczególnie Polek do towarów krajowych, a przesadne upodobanie w zagranicznych artykułach (kosmetyki, pachnidła, garderoba, kapelusze, bucki),

c) w nieświadomości szerokich kół ludności, która nie umie rozróżnić towar obcego pochodzenia od krajowego i która nie uprzytamnia sobie skutków wyrzucania pieniędzy za granicę,

d) w usiłowaniu kupiectwa sprzedawać obcy towar ze względu na wyższy zysk (krajowe ceny codziennej potrzeby można łatwiej kontrolować) lub z powodu korzystnych warunków kredytu, albo dla fałszywej ambicji kupca, chcącego zaimponować klijenteli, że posiada towar zagraniczny. Nadmiernemu dowozowi winien w wielu wypadkach fabrykant krajowy, o ile produkuje towar nieodpowiedni, za drogi lub niegustownie opakowany, lub gdy zraża odbiorców przez niepunktualną i złą obsługę.

Ale i rządowi przypisać należy winę z powodu błędnej polityki celnej i handlowej (traktaty handlowe), wadliwej kontroli celnej w Gdańsku i na G. Śląsku, a co najważniejsze przez zamawianie przedmiotów dla potrzeb rządowych zagranicą lub udzielanie gwarancji na import.

Wobec takich stosunków znajdują się poszczególne gałęzie przemysłu w krytycznem położeniu.

Tak n. prz. zakupuje rolnictwo maszyny rolnicze, maszyny młyńskie, mniejsze motory wyrabiane w tej samej jakości w kraju, w obcych państwach, jak w Niemczech, Austrji i w Gdańsku. Rząd zaś popiera taki import, udzielając na dowóz maszyn rolniczych kooperatywom rolnym gwarancji na 400.000 f. sterl. (dowieziono w 1924 r. 480 wagonów maszyn rolniczych).

Przemysł konfekcyjny, mający podstawy najlepszego rozwoju w kraju, walczy z konkurencją zagraniczną, gdyż konsument żąda obcego towaru (Polki), a zapomina, że gust i zdolność polskiej modystki przewyższa niemieckie kwalifikacje. Tymczasem 15.000 pracowników branży konfekcyjnej wróciło z Niemiec do naszej dzielnicy, a tutaj nie daje im się pracy. Należałoby poddać postępowanie Polek, ubierających się w obcą odzież, surowej publicznej krytyce. Niemki z poczucia narodowego wprowadzają własny typ mody krajowej (Normalschnitt), aby się oswobodzić od obcych wpływów i obcego importu właśnie w tych przedmiotach.

W Czechosłowacji nie noszono przez pewien czas rękawiczek z poczucia narodowego, gdy się spaliła krajowa fabryka rękawiczek.

Artykuły pierwszej potrzeby, jak pasty do obuwia, konserwy, mydła, proszek do pieczenia, atramenty, lakiery, czekolada i t. p. wyrabiane w kraju, nie cieszą się należytym zbytem, bo uprzedzony lub nieuświadomiony konsument używa za poleceniem kupca towary obce, jak:

„Urbin", „Dagogo" (konserwy wyrabiane w Gdańsku z polskiego owocu i polskiego mięsa), „Oetker", „Persil" (dowozi się do Polski przeszło 600 wagonów rocznie), atrament „Pelikan", lakiery „Daol", „Elasto" lub „Fahnenschmidt", czekolady „Sarotti" lub „Elka", są to wszystkie wyroby niemieckiego lub gdańskiego pochodzenia, a sprzedawane za pośrednictwem polskiego agenta. Zastąpić je mogą nasze polskie fabrykaty marki „Ha Es Es" albo „Hermesin" lub „Perła", „Pomona", „Radomski" lub „Ruiter", „Luba", „Blask" albo „Ergasta", „Herold", „Blask" lub „Nobiles", „Goplana" lub „Venetia".

Najsilniej jest reprezentowany zagraniczny przemysł w branży perfumeryjno-kosmetycznej. Należy tylko obserwować wystawowe okna sklepów drogeryjnych, które zarzucone są wprost niemieckiemi, francuskiemi i angielskiemi wyrobami. Tutaj winić należy prócz konsumenta także kupca, który poczęści poleca w pierwszym rzędzie obce towary ze względu na osiągnięcie większego zysku. Ceny krajowych fabrykatów są ogólnie rozpowszechnione i znane, tak, że zbyt wygórowanego zysku kupiec na ceny towaru nie nakłada, nie kalkuluje. Inaczej może postąpić z obcym fabrykatem, tłomacząc się wysokimi kosztami za cło, przewóz, wskazując na dobroć i oryginalność zagranicznego artykułu, dolicza kupiec do kosztów własnych wysokie a nawet nadmierne procenta za zysk....

Statystyka udowadnia, że konsumcja kosmetyków w Polsce przewyższa niemiecką o 30%. To też starają się fabryki niemieckie urządzać w Gdańsku, na Górnym Śląsku, w Tczewie rozlewnie, opakowalnie i składnice, dokąd się dowozi niby to surowiec, dla uniknięcia opłacania wysokiego cła, a w rzeczywistości importuje się esencje, gotowe lub półgotowe fabrykaty, oraz oryginalne opakowania, aby je w Polsce zapomocą niemieckiego robotnika i personelu uszlachetnić przez przesypywanie wzgl. rozlewanie. Tak n. p. fabrykuje się wodę kolońską w Tczewie.

Na wzór akcji obywateli w Starogardzie, którzy na Pomorzu powołali do życia organizacje konsumentów dla zwalczania obcych towarów, winny w całej Polsce, mianowicie zachodniej, powstać podobne zrzeszenia. Przy tej sposobności należy podkreślić zasługi Związku Towarzystw Kupieckich w Poznaniu, który usiłuje wszechstronnie przez swą działalność wychowywać kupiectwo do popierania przemysłu rodzimego.

Przystępujmy zatem na całej linji, czy to w kołach przemysłowców, kupców lub konsumentów do tej ofenzywy gospodarczej, która napewno odniesie dodatnie skutki, o ile każdy Polak celowo i stanowczo kierować się będzie mottem:

Swój do swego po swoje.

Franciszek Maciejewski.

O wykształcenie zawodowe.

Ustawicznie stwierdza się przy każdej sposobności, że życie gospodarcze naszego kraju niedomaga pod wielu względami i wylicza się nawet różne tego stanu rzeczy powody. Za mało jednak zwraca się uwagi na jedną ważną przyczynę tych niedomagań t. j. na brak ludzi odpowiednio przygotowanych do pracy twórczej na polu gospodarczem, ludzi dążących do pewnej wytycznej nie ślepym pędem, ale ze zrozumieniem wszelkich objawów tego życia, ludzi odznaczających się pewną znajomością pracy i zadań swego zawodu. Tak bowiem w przemyśle i handlu jak w rzemiośle i rolnictwie potrzeba sił nie tylko praktycznie ale i teoretycznie przygotowanych; w obecnych czasach ogólnego postępu nie wystarczają już długie lata praktyki zawodowej, lecz potrzeba jeszcze znacznej dozy przygotowania teoretycznego, nabytego w szkole zawodowej.

Wynika stąd konieczność ciągłego nawoływania, aby młodzież nie powodowała się owczym pędem i nie przepełniała gimnazjów, aby następnie nie studjować z konieczności, a nie z prawdziwej potrzeby na wszechnicach i stwarzać hiperprodukcję magistrów i doktorów. Nasze społeczeństwo jest za ubogie, aby pozwolić sobie na taki luksus, na który nie stać nawet bogate społeczeństwa Zachodu. Należy zatem odciążyć gimnazja na rzecz szkół zawodowych, na których brak uskarżać się nie możemy. Jest ich obecnie w Polsce około 700 i to najrozmaitszego typu i rodzaju, ale brak młodzieży uczęszczającej do nich, gdyż na 27 miljonów mieszkańców tylko około 90 tysięcy młodzieży uczy się w szkołach zawodowych — to rażąco mała liczba! Więc kierować młodzież i to pilną i zdolną, ze wszystkich sfer społecznych, do szkół zawodowych to postulat piekący, to postulat, który powtarzać należy aż do znudzenia, aż przesiąknie nim całe społeczeństwo.

Szukać zatem trzeba sposobów, aby spopularyzować szkolnictwo zawodowe, aby je równouprawnić w umysłach całych mas ze szkołami ogólnokształcącemi, aby młodzież, uczęszczająca do szkół zawodowych, stała się w oczach społeczeństwa młodzieżą wybraną a nie pogardzaną.

Sposoby do tego celu prowadzące są liczne, należy je tylko stosować, a okażą się z pewnością skutecznymi.

Są to:

1. Odezwy Rządu, Sejmu i Senatu. Początek dał minister St. Grabski niedawno ogłoszoną odezwą.
2. Odezwy zrzeszeń zawodowych, więc Izb Handlowych, Izb Rzemieślniczych, towarzystw kupieckich, związków przemysłowców, związków banków, Izb Rolniczych itd.
3. Nawoływanie prasy codziennej wszelkich odcieni politycznych.
4. Wydawanie broszur odpowiednich.
5. Ogłaszanie statystyki osób pracujących w różnych zawodach handlowych, przemysłowych, bankowych itd., mających należyte wykształcenie zawodowe i osób bez tego wykształcenia.
6. Ogłaszanie statystyki osób z wyższem wykształceniem ogólnem, a pozostających bez pracy.
7. Urządzanie publicznych wykładów i konferencyj, zwłaszcza przez szkoły zawodowe.
8. Kolosalnie ważnym momentem jest harmonijne współdziałanie sfer nauczycielskich szkół ogólnokształcących, przez wpajanie w młodzież przekonania, że szkoła zawodowa jest równorzędną ze szkołą ogólnokształcącą, że do szkoły zawodowej mają uczęszczać przedewszystkiem jednostki zdolne, pracowite, objawiające zamiłowanie do pewnego praktycznego kierunku itd. Jedno nieostrożnie wyrażenie się o szkolnictwie zawodowem ze strony nauczyciela wobec uczniów, może zniweczyć w nich zamiar przerzucenia się do szkoły zawodowej. Przeciwnie nauczyciele szkół ogólnokształcących powinni badać swoich uczniów pod względem ich zamiłowań i uzdolnień oraz zachęcać do wstąpienia do odpowiedniej szkoły zawodowej.
9. Zakładanie towarzystw dla popierania bądź pewnej szkoły zawodowej, bądź ogólnie szkolnictwa zawodowego.
10. Aranżowanie zwiedzania szkół zawodowych i prac w nich wykonanych.
11. Tworzenie fundacji i zapisów na rzecz szkół zawodowych.
12. Tworzenie stypendjów dla młodzieży szkół zawodowych.
13. Wyznaczanie premji dla bardzo dobrych absolwentów tych szkół.
14. Przyjmowanie do pracy zawodowej tylko absolwentów szkół zawodowych wzgl. przyznawanie im wyższych płac w porównaniu z płacami innych pracowników.

Możnaby wyliczać bez końca tego rodzaju sposoby propagandy, ale i te wyżej wymienione wystarczą, byle tylko je systematycznie i bezustanku stosować.

Skuteczność takiej ogólnej i powszechnej akcji może się okazać już w kilku latach ogromną.

W. Skalski.

Komunikat Izby przemysłowo-handlowej w Poznaniu.

Zaświadczenia walutowe dla eksportu towarów.

W dniu 24 czerwca 1925 r. weszło w życie nowe rozporządzenie w sprawie regulowania obrotu dewizami i walutami zagranicznemi oraz obrotu pieniężnego z zagranicą. Między innemi postanawia rozporządzenie to odmiennie od poprzedniego, że także za sprzedaż drzewa obrobionego w postaci belek łącznie ze sleeprami, bali, desek i łat, podkładów kolejowych i kloców belgijskich oraz klepki dębowej zainkasowanie waluty zagranicznej dozwolone jest tylko za pośrednictwem Banku Polskiego. Wobec tego można przy eksporcie wymienionych gatunków drzewa obrobionego zaświadczenie walutowe wykupić jedynie w Banku Polskim, natomiast zaświadczenia walutowe, wystawione przez banki dewizowe dla wymienionego drzewa obrobionego nie będą przez stacje kolejowe uwzględniane, wzgl. wagony wysłane za takimi zaświadczeniami będą wstrzymane na granicy. Dalsze artykuły, dla których zaświadczenia walutowe wystawia tylko Bank Polski wzgl. Oddziały Banku Polskiego, są następujące: jaja, żyto, pszenica, owies, jęczmień i trzoda chlewna.

Obwieszczeniem Ministra Skarbu z dnia 20 czerwca 1925 r. została dla powyższych artykułów ilość waluty eksportowej, podlegającej od sprzedaży Bankowi Polskiemu, otrzymając od dnia 24 czerwca 1925 r. ustalona jak następuje: Przy drewnie obrobionem za metr³ kopalniaków na 12 szyl., słupów telegraficznych — 20 szyl., świerku i jodły — 20 zł, sosny, olchy, brzozy i modrzewiu — 25 zł, osiki, buku, topoli, wierzby i lipy — 30 zł, klonu, brzostu, wiązu i grabu — 40 zł, dębu i jesionu — 60 zł; za metr sześcienny papierówki — 12 zł, drzewa opałowego miękkiego — 5 zł, twardego — 7 zł; przy drewnie obrobionem za metr sześcienny materjałów tartych i ciosanych (belki, deski, bale, łaty) z drzewa twardego — 75 zł, miękkiego — 45 zł, za metr sześcienny podkładów kolejowych (12 sztuk) dębowych — 60 szyl., sosnowych — 36 szyl., za metr sześcienny sleeprów sosnowych (6 sztuk) — 42 szyl., za tonnę klepki dębowej — 175 zł, przyczem obowiązują następujące normy zamienne: dla drzewa miękkiego i twardego: przy drewnie nieobrobionem — 700 i 900 klg. za metr sześcienny, przy drewnie obrobionem 600 i 800 klg. za metr sześcienny, przy drzewie opałowem — 500 i 650 klg. za metr przestrzenny. Odnośny obowiązek przy eksporcie jaj wynosi 522½ funtów sterlingów od wagonu (110 skrzyń po 1440 jaj); żyta i jęczmienia — 5 dol. od 100 klg.; trzody chlewnej — 24.000 koron czesko-słowackich od wagonu (40 sztuk).

Całkowite zawieszenie poboru podatku obrotowego, przypadającego od transakcyj eksportowych. Z dniem 1 czerwca br. został pobór podatku obrotowego, przypadającego od transakcyj eksportowych, w zupełności zawieszony dla dalszych około 90 artykułów. Artykuły te są następujące: słód, cykorja gotowa, sól kamienna, makuchy odolejone, żelatyna, klej do apretur, klej kostny i skórny, szewski i stolarski, wosk ziemny, skórzane wyroby techniczne, forniery, klepki, dykty, meble gięte, nasiona buraków cukrowych, traw, warzyw, zbóż, wyroby koszykarskie, gliny palone, mielone lub szlamowane bauksyt, łom ceglany i szamotowy, dolomit palony, klinkier cementowy, wapno hydrauliczne, gips i alabaster mielony, dolomit surowy, emalja i glazura, siatki żarowe, wyroby fajansowe (wszelkie), dziegieć i smoła, oleje ze smoły, z węgla kamiennego (antracenowy, kreozotowy, benzol, tuluol, kumol, ksylol, solwent-nafta, mieszanina krysoli, antracen. naftalina), nieoczyszczony kwas karbolowy surowy czarny, asfalt pochodzenia naftowego, amoniak, siarczan amonu i superfosfaty amoniakalne, ałun krystaliczny, siarczan glinu, siarczan sodu, kwas solny, kwas mrówkowy, siarczan żelaza, siarczan cynku, chlorek cynku, spirytus drzewny, aceton, naftalina oczyszczona, benzol, toluol, ksylol, antracyn oczyszczone, — oczyszczone: fenol, krezol, antrachinon, karbazol, zasady pirydynowe, kreolina, lisol, preparaty arseno-benzolowe, zapałki, błękit paryski i berliński, ultramaryna, biel cynkowa, lipoton, glejta ołowiana i minia, barwniki syntetyczne, blacha żelazna, lakierowana lub pokryta metalami innemi, ołów w gąskach i blacha ołowiana, pył cynkowy, cynk w gąskach, blacha i pręty cynkowe, naczynia z miedzi, nyklu i aluminjum, wyroby z surówki (m. i. elektrody magnetytowe), odlewy stalowe nieobrabiane, wyroby kute, tłoczone (prasowane) i wyciskane (sztancowane) z żelaza i stali, wyroby żelazne i stalowe kotlarskie, łańcuchy, wyroby z blachy żelaznej i stalowej niczem nie pokryte, wyroby z blachy żelaznej i stalowej cynowane itd., wyroby z blachy żelaznej i stalowej, malowane itd., pluskiewki, drut, wyroby z drutu, narzędzia stalowe hartowane do obrabiania, wyroby z ołowiu, maszyny i aparaty, rury izolacyjne i dodatki do nich, osie wozowe, tektura, wyczeszki wełniane, wełna sztuczna. przędza bawełniana, przędza wełniana, wyroby ze stu-

Stan gospodarczy Szwajcarji w 1924 r.

(Z raportów konsularnych M-stwa Spraw Zagran.)

I.

Poprawa stosunków finansowych i gospodarczych w Europie zaznaczyła się dosyć wyraźnie w 1924 roku. Waluty podlegają stosunkowo małym wahaniom; w Austrji, w Niemczech, w Polsce, na Węgrzech wykazują względną stabilizację. Ceny towarów nie skaczą tak, jak w r. 1923, z powodu bardzo zmiennej w owym czasie wartości pieniądza, a chociaż międzynarodowe stosunki nie są jeszcze unormowane, jednak wiara w ich poprawę wzrasta powoli.

Temu stanowi rzeczy można, po części, przypisać poprawę gospodarczo - finansowych stosun. w Szwajcarji, na co wskazuje przedewszystkiem stałe zmniejszanie się, z miesiąca na miesiąc, ilości bezrobotnych, zadowalający stan zajęcia w poszczególnych gałęziach (chociaż nie we wszystkich) przemysłu, zwiększający się obrót towarów w handlu zewnętrznym, zadowalający stan hotelarstwa, zwiększający się ruch towarowo - pasażerski, rosnąca dochodowość dróg żelaznych, poczty i t. d. Finansowe położenie Związku i Kantonów poprawia się, sądząc z tego, że preliminarz budżetowy na 1925 r. przewiduje przewyżkę rozchodów nad dochodami tylko o 16,5 miljn. fran. (w 1923 — 38,3 milj. fr.), i Rada Związkowa ma nadzieję, iż, począwszy od 1926 r., będzie przywrócona równowaga budżetowa.

Skarbowość i Finanse.

W położeniu finansowem Związku zaczyna się w 1924 r. dosyć wyraźnie dążność do poprawy.

Preliminarz budżetowy Państwa na 1925 r. zamyka się jeszcze deficytem wydatków zwyczajnych w sumie 16,5 miljn. fr., nadzwyczajnych — 17,9 miljn. fr., razem więc przewidywany deficyt wynosi 34,4 miljn. fr., t. j. o 24 miljn. fr. mniej, niż w 1924 r.

W r. 1924 dług Państwa wynosił 2.200 miljn. fr. Dotychczas nie można było myśleć o umarzaniu tego długu; Rada Związkowa przypuszcza jednak, że od roku 1926 budżet da się zestawić, wykazując nadwyżkę dochodów nad rozchodami, i że tę przewyżkę będzie można zużywać na umarzanie długu państwowego.

Stan rynku pieniężnego wykazywał w r. 1924 brak gotówki, spowodowany zapotrzebowaniem kapitałów nie tyle ze strony ożywiającego się przemysłu i handlu, ile ze strony Kantonów, kolei związkowych i gmin; zagraniczne przedsiębiorstwa, związki i t. p. również poszukiwały tutaj kapitałów. Takie zapotrzebowanie kapitałów musiało spowodować ich podrożenie. Stopa procentowa oficjalna podniosła się

cznej skóry (dermotoidu), aksamit i plusz, liny, powrozy, szpagat, sznurki z juty, konopi, lnu, pakuł itp., worki jutowe, tkaniny workowe do pakowania, tkaniny z juty, linoleum, cerata i wyroby z nich, wojłoki i filc, tkaniny, chustki itd., wyroby dziane (i trykotowe), szmuklerskie i plecione, odzież damska i dziecinna oraz inna konfekcja z sztucznego jedwabiu, wyroby celuloidowe, proch zwykły, czarny ziarnisty dla wytwórczości przemysłowej, prochy górnicze, saletry wybuchowe, dynamit i inne materjały i mieszaniny wybuchowe osobno nie wymienione, środki zapalnicze i detonujące (lonty, zapalniki górnicze).

Wobec tego, że liczne firmy nie są poinformowane, na jakie artykuły już poprzednio został pobór podatku obrotowego, przypadającego od transakcyj eksportowych zniesiony, podajemy poniżej te artykuły.

Z dniem 1 maja 1925 r. dla: mąki ziemniaczanej i krochmalu, ziemniaków suszonych, mielonych i niemielonych, płatków, krajanki, wódek, likierów, spirytusów, superfosfatów, parafiny, kopalniaków, słupów telegraficznych i papierówki z wyjątkiem osikowej, wszelkiego drzewa ciosanego i tartego z wyjątkiem osikowego, cementu, wyrobów szklanych, węgla kamiennego, brykietów, koksu, produktów destylacji oleju mineralnego, żelazocjanki, potasu i sody, azotniaku, kwasu siarkowego, karbidu, żelaza i stali sztabowej wszelkiego rodzaju, szyn, blachy żelaznej i stalowej, wyrobów z surówki, rur i ich łączników, podkładek, łubek i haków, śrub, nitów, naczyń emaljowanych, maszyn rolniczych, maszyn i aparatów, przędzy ze sztucznego jedwabiu, tkanin bawełnianych, tkanin ze sztucznego jedwabiu, tkanin wełnianych, tkanin półwełnianych, dywanów (kobierce).

Od obrotów osiąganych z eksportu cukru, pochodzącego z kampanji 1924/25 oraz od maszyn włókienniczych i maszyn do wyrobu cementu został już przed 1 maja 1925 pobór podatku obrotowego wstrzymany.

Równocześnie przypominamy, że z ulg tych korzystać mogą przedsiębiorstwa, które

1. prowadzą księgi przepisane kodeksem handlowym,
2. zaprowadzą osobną księgę towarów eksportowych, do której każdocześnie będą produkty eksportowane wpisane i z której w związku z księgami handlowymi będzie można w każdej chwili sprawdzić termin dokonanej tranakcji oraz rodzaj, ilość i cenę wysłanych za granicę towarów oraz czas wysłania tychże. Przy księdze tej należy przechowywać dowody zawartych transakcyj, tudzież dowody przejścia przez granicę produktów, tj. wywozowe deklaracje celne, stwierdzające wystep produktów za granicę, a wydane przez Urząd Celny eksporterowi przy wywozie.

Odnośnie do następujących artykułów przemysłu drzewnego (deski, kostki brukowe, płyty posadzkowe, kantówki, drzewo kantowe sosnowe i sosnowe podkładki kolejowe), wysyłanych przez Gdańsk poza granice celne Polski, zezwala Ministerstwo Skarbu na to, że zamiast wywozowej deklaracji celnej, potwierdzonej prawidłowo przez gdańskie urzędy celne, że rzeczona przesyłka została z Gdańska za granicę wywieziona, wystarczy zaświadczenie Kontroli Skarbowej w Tczewie o przejściu tej przesyłki przez stację Tczew. Do zaświadczenia tego winna być dołączona pisemna deklaracja wysyłającego, że dana przesyłka przeznaczoną jest na eksport poza granicę celną Rzerzypospolitej Polskiej.

Sprawy kolejowe. Z dniem 15 czerwca br. została rozszerzoną czynność ekspedycyjna na p. o. Gołączewo, położonym na szlaku Poznań—Rogoźno Wlkp. dla odprawy bagażu i przesyłek nadzwyczajnych.

Ministerstwo Kolei wydało taryfy towarowe dla komunikacji bezpośredniej pomiędzy Polską a 1) Czechosłowacją, Austrją, Węgrami, Szwajcarją i Włochami z ważnością od 1 czerwca br. Egzemplarze taryf w wydaniu polskiem można nabywać we wszystkich Dyrekcjach Kolei Państwowych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej po cenie 3 zł za taryfę i 3 zł za załącznik.

Z dniem 25 maj br. został otwarty na szlaku Poznań—Leszno między Lipno-Nowe a Bojanowo-Stare w klm. 107,9 przystanek osobowy „Górka Duchowna" dla ruchu osobowego z wyłączeniem nadawania i przyjmowania bagażu oraz przesyłek nadzwyczajnych.

Według doniesienia Dyrekcji Poczt i Telegrafów nadawcy nieprawidłowo opakowanych paczek przy przesyłkach zwykłych i wartościowych są odpowiedzialni za wszelkie stąd powstałe szkody tak dla Skarbu Państwa, jak i dla innych przesyłek, a to z tytułu ich poplamienia lub uszkodzenia przez paczki źle opakowane.

Przewóz wodny w kraju z Niemiec. Kupcy i przemysłwcy, używający dla przewozu swych towarów berlinek niemieckich, w braku berlinek polskich lub wskutek szczególnych przyczyn uniemożliwiających użycie berlinek polskich, winni wnieść stosownie umotywowane i ostemplowane znaczkiem na 2 zł podanie do tut. Urzędu Wojewódzkiego celem uzyskania zezwolenia na wprowadzenie na polską przestrzeń drogi wodnej berlinek niemieckich. Urząd Wojewódzki wyda na ręce firmy proszącej stosowną ilość zaświadczeń (na każdą berlinkę 1).

Wjazd holowników niemieckich jest nadal niedopuszczalny bez uzyskania specjalnego upoważnienia z Urzędu Wojewódzkiego na mocy decyzji M-stwa Robót Publicznych.

---

do 4%, a prywatna wahała się między 3%—3,87%; trzeba jednak zaznaczyć, że tylko w Anglji i w Stanach Zjednoczonych A. P. jest oficjalna stopa procentowa niższa od szwajcarskiej. Równomiernie ze wzrostem prywatnej stopy procentowej wzrastała stopa procentowa niższa od szwajcarskiej. Równomiernie ze wzrostem prywatnej stopy procentowej wzrastała stopa procentowa od sum, zaciąganych na hipoteki, od 5 do 5½% i do 6%, lecz nawet w tych warunkach trudno było otrzymać pożyczkę. Od listopada prywatna stopa procentowa spadała stopniowo do 3%.

Zapotrzebowanie kapitału było w ostatnich latach dość znaczne, i chociaż w r. 1924 zmniejszyło się, to jednak warunki, na których nowe pożyczki mogły być umieszczane, były jeszcze uciążliwe. Obligacje wypuszczano na 5—5½%, a przedsiębiorstwa przemysłowe z trudem umieszczały swe pożyczki (głównie konwersyjne) na 6%. Związek wypuścił tylko jedną pożyczkę konwersyjną na 5% po kursie 96%, koleje wypuściły IV pożyczkę elektryfikacyjną na 5% po kursie 98¼%. Kantony obciążały dość znacznie rynek, zaciągając pożyczki w sumie 127 miljn. fr. Zapotrzebowanie kapitałów ze strony banków zmniejszyło się.

Na rynku szwajcarskim umieszczono dwie pożyczki zagraniczne, a mianowicie: 7% Pożyczkę Państwową Niemiecką po kursie 92% (Wiederaufbau Anleihe) na sumę 15 milj. fr. i 1,36 milj. Ł. i Państwową Węgierską (z trudem) na 7½% po kursie 89% na sumę 30 milj. fr.

W kwietniu zaciągnęła Szwajcarja dla odciążenia miejscowego rynku pożyczkę w New-Yorku na sumę 30 milj. dolarów na 5½%, po kursie 97 i pół. Pomimo opozycji i krytyki, na jaką się ta pożyczka natknęła w parlamencie i w prasie, trzeba przyznać, że miała ona dodatni wpływ na kurs franka szwajcarskiego, który stał mocno, szczególniej w ciągu II półrocza, osiągając od października równię franka złotego.

Rynek walutowy odznaczał się w ciągu 1924 roku spokojnem usposobieniem. Kursy walut nie podlegały (z wyjątkiem franka francuskiego) silnym zmianom. Dolar, podniósłszy się początkowo do 5,81 fr., następnie spada powoli, i od 1 października stoi niżej równi (niżej parutetu). Korona szwedzka i gulden holenderski stoją w końcu roku także niżej parytetu; najlepiej względnie trzymał się funt angielski, natomiast frank francuski i belgijski oraz lira włoska ulegały dość silnym wahaniom i zniżkom; złoty polski trzymał się w stosunku do dolara dobrze, a równolegle ze wzrostem franka szwajcarskiego, spadał stopniowo z 108,50 do 99, t, j, 1% niżej parytetu.

Obroty na giełdzie były początkowo dosyć ożywione, następnie jednak silne wahania franka fran-

Poważnym firmom żeglugowym zwraca się uwagę na korzyści zaprowadzenia na rzece Warcie komunikacji towarowej za pomocą holownika, gdyż ruch żeglugowy wybitnie i bardzo szybko wzrasta, a niema na Warcie żadnego holownika polskiego, wobec czego z konieczności używane są do holowania berlinek obce holowniki.

Oddział Dyrekcji Państw. Monopolu Spirytus. w Poznaniu. Na mocy rozporządzenia Ministerstwa Skarbu został otwarty Oddział Dyr. Państw. Monopolu Spirytus. w Poznaniu, który się mieści w zabudowaniach pasażu Apollo przy ul. Fr. Ratajczaka L. 15.

Ministerstwo Skarbu wyjaśniło nam, że pogłoska o podwyższeniu podatku od koniaków, araków, rumów i innych trunków nie odpowiada prawdzie.

Zakłady Przemysłowe „Winkelhausen" T. A. w Starogardzie (Pomorze) mogą odstąpić znaczniejszą ilość materjału bednarskiego, jak dachowe klepki do beczek, nity, obręcze etc. Firmy interesujące się kupnem wyżej wspomnianego materjału zechcą porozumieć się bezpośrednio z Zakładami Winkelhausena.

Stosunki handlowe z Turcją. Na żądanie Ministerstwa Przemysłu i Handlu wzywamy firmy wytwórcze interesujące się rynkiem wschodnim o jaknajspieszniejsze przysłanie nam szczegółowych katalogów z podaniem cen orjentacyjnych cif Konstantynopol.

Powyższe katalogi mają kupcom tureckim umożliwić zorjentowanie się w warunkach kupna przy nawiązywaniu transakcyj handlowych z firmami polskiemi.

Wyprzedaże sezonowe. Wobec licznie zachodzących wypadków urządzeń wysprzedaży sezonowych i inwenturowych Izba przemysłowo-handlowa w Poznaniu zwraca uwagę na obowiązujące jeszcze rozporządzenie rejencyjne o wysprzedażach, które nakazuje zgłaszanie każdorazowej wysprzedaży conajmniej 1 tydzień przed jej ogłoszeniem w Miejskim Urzędzie Policyjnym. Bliższe szczegóły w Izbie naszej.

Zjazd Związku Izb przemysłowo-handlowych.

W dniach 4 i 5 lipca b. r. z okazji wystawy pomorskiej w Grudziądzu odbył się Zjazd Związku Izb Przemysłowo - Handlowych Rzeczypospolitej Polskiej przy współudziale przedstawicieli wszystkich Izb Małopolski, Śląska, Wielkopolski i Pomorza. Poza sprawami organizacyjnemi obradowano nad szeregiem aktualnych spraw gospodarczych, m. i. nad sprawą ochrony celnej przemysłu młynarskiego przez zniesienie ulg celnych na mąkę, wprowadzonych na skutek zeszłorocznego nieodboru w urodzajach. Omawiano projekt ustawy o zabezpieczeniu pracowników umysłowych, przeciwko któremu zajęto stanowisko negatywne ze względu na fałszywy system finansowy, przez projekt przyjęty, na zbyt daleko idącą centralizację, na sposób użycia majątku nagromadzonego przez istniejące już zakłady pensyjne w Małopolsce, na Śląsku i w Wielkopolsce — a to na rzecz osób, które do powstania tego majątku zupełnie się nie przyczyniły, z pokrzywdzeniem tych, którzy w zakładach wspomnianych dotąd byli ubezpieczeni i w ten sposób straciliby odrazu wszelkie zabezpieczenia, przypaść im mających w przyszłości świadczeń; następnie ze względu na zupełny brak udziału Skarbu Państwa w pokryciu kosztów ubezpieczenia pracowników umysłowych, podczas, gdy Skarb Państwa ponosi częściowo ciężar ubezpieczenia pracowników fizycznych przeciw bezrobociu, jak również ze względu na projektowane znaczne podwyższenie ciężaru ubezpieczenia w województwach zachodnich.

Stwierdziwszy potrzebę i konieczność zaprowadzenia instytucji Izb przem.-handlowych na terenie całej Rzeczypospolitej omówiono szczegóły akcji w tym kierunku. Postanowiono przystąpić do opracowania projektu zmiany taryf kolejowych na węgiel odpowiednio do obecnych stosunków gospodarczych. Postanowiono zaprotestować przeciwko proponowanemu przesunięciu ciężaru podatku majątkowego na niekorzyść przemysłu i handlu. Omawiano akcję Izb przem. - handlowych w kierunku poprawienia naszego bilansu handlowego i popierania przemysłu krajowego. Nakoniec przyjęto rezolucję z wyrazami hołdu i uznania do p. Wojewody Pomorskiego jako honorowego Prezesa Komitetu Wystawy Pomorskiej w Grudziądzu, której znakomite rezultaty delegaci Izb przem.-handlowych mieli sposobność na miejscu oglądać.

KRONIKA

Bilans handlowy za kwiecień.

Bilans handlowy za kwiecień przedstawia się gorzej, niż w poprzednich miesiącach. Saldo pasywne wyniosło 93.1 milj zł, przywóz był przeszło dwa razy większy od wywozu. Sądząc z prowizorycznych obliczeń obrotu towarowego z zagranicą w maju należy przypuszczać, że kwiecień był najgorszym miesiącem dla naszego bilansu handlowego i że od maja należy spodziewać się stałej poprawy. W czerwcu już dadzą się odczuć skutki podwyższenia taryfy celnej, w następnych zaś miesiącach winny się ujawnić konsekwencje dobrego urodzaju.

cuskiego i konieczność pokrycia zaciągniętych zobowiązań (spekulacja) spowodowały rzucenie na rynek większej ilości papierów procentowych, kursy zaczęły ulegać zniżce, na giełdzie dawało się odczuwać zdenerwowanie i niechęć do robienia większych tranzakcyj. Dopiero w końcu roku działalność na giełdach ożywiła się, kursy papierów podniosły się i notowania grudniowe stoją wyżej, niż w 1923 r.

Kursy obligacyj podniosły się również, nie dorównały jednak kursom z 1923 r.

W IV kwartale wzrasta, według danych, ogłaszanych przez „Banque Nationale Suise", obieg banknotów z 861,7 do 913,9 miljn. fr.

Zapas złota podniósł się w tymże czasie z 504,9 do 505,9 miljn. fr., a zapas srebra wynosił w końcu grudnia 87,2 miljn. fr., zatem t. zw. metalowe pokrycie stanowi 65% wartości banknotów, będących w obiegu.

Koszty utrzymania i ceny.

W ciągu roku koszty utrzymania wzrastały, różnice jednak nie są duże w porównaniu z 1923. W IV kwartale wzrasta wskaźnik kosztów wyżywienia o 2%, odzieży — o 2%, opału i światła spada o 5%, a ogólny indeks kosztów utrzymania wzrasta o 1% — w porównaniu z IV kwartałem 1923 r.

Na wzrost, zresztą nieznaczny, kosztów utrzymania wpłynęło podniesienie cen chleba, jaj krajowych, jarzyn, owoców, ubrania, bielizny i t. d. Wzrost cen nie wykazuje dużych wahań, również spadek cen niektórych artykułów ogólnego spożycia nie jest wielki, ale już sam fakt, że ogólny indeks kosztów utrzymania podniósł się, świadczy o trwającej ciągle drożyźnie.

Na rynku towarowym ceny z miesiąca na miesiąc spadały i dopiero w końcu roku podnoszą się. Ogólny wskaźnik cen hurtowych dla wszystkich towarów wynoszący w styczniu 183,2, spada w marcu do 180,1, w czerwcu — do 178,3, we wrześniu — do 169,9, w listopadzie — do 168,5, i dopiero w grudniu podnosi się do 169,8.

Rynek pracy.

W ciągu ubiegłego roku sytuacja na rynku pracy poprawia się bardzo wyraźnie i kryzys zdaje się być zupełnie opanowany. W końcu marca liczono dotkniętych bezrobociem 29.544 osób, a w tem zupełnie pracy pozbawionych — 15.462 osób, z których 3.472 otrzymywało jeszcze zapomogi. Analogiczne liczby z końca czerwca wykazują następujący spadek: 13.881, 6.791 i 563. W końcu września liczba poszukujących pracy spada do 8.713, i wydawanie zapomóg zostaje od lipca zniesione. W ostatnim kwartale sytuacja pogarsza się — w końcu grudnia liczba bezrobotnych (poszukują-

Saldo ujemne z okresu styczeń, kwiecień rb. wyniosło 272,2 milj. zł, czyli więcej, niż saldo ujemne za cały rok 1924, które stanowiło 212,7 milj. zł. Charakterystycznem dla bilansu kwietniowego jest objaw zmniejszania się wywozu. W poprzednich trzech miesiącach wywóz trzymał się na poziomie wywozu zeszłorocznego a nawet nieco go przewyższał, cała zaś przyczyna pasywności bilansu tkwiła w niepomiernym wzroście importu. W kwietniu przywóz wyniósł 182,7 milj. zł, czyli mniej niż w marcu, kiedy stanowił 190,1 milj. zł, natomiast wywóz wyniósł tylko 89,6 milj. zł, gdy w marcu r. b. 120,4 milj. zł, a w kwietniu 1924 r. — 121,4 milj. zł. W stosunku do marca zmniejszył się w kwietniu przedewszystkiem wywóz cukru z 15,8 do 6,2 milj. zł, przędzy i tkanin z 8,3 do 7,9 miljonów złotych. W przywozie w kwietniu w stosunku do marca ważniejsze pozycje naogół uległy zmniejszeniu, zwiększył się jednak jeszcze przywóz zboża i mąki, owoców, obuwia, tkanin oraz kołowców i samochodów.

Podatki w lipcu.

Ministerstwo skarbu przypomina płatnikom, że w miesiącu lipcu r. b. przypadają do zapłaty następujące ważniejsze podatki bezpośrednie: 1) podatek od nieruchomości miejskich i niektórych budynków wiejskich za 1-szy kwartał 1925 r. do 31 lipca, 2) podatek przemysłowy od obrotu za 1-sze półrocze r. 1925, według własnych obliczeń od przedsiębiorstw sprawozdawczych posiadających świadectwa handlowe III-ciej i IV-tej kategorji i świadectwa przemysłowe VI, VII i VIII kategorji, oraz od zajęć przemysłowych samodzielnych i wolnych zajęć zawodowych do 1. 8. 3) miesięczne spłaty podatku przemysłowego od obrotu z poprzedniego miesiąca do 15 lipca, 4) podatek dochodowy od uposażeń służbowych emerytur itp. w ciągu 7-miu dni po dokonaniu potrącenia, 5) nadto płatne są podatki, na które płatnicy otrzymali nakazy płatnicze z terminem płatności w lipcu r. b.

W sprawie ulg przy państwowym podatku dochodowym.

Ministerstwo skarbu zaleciło organom podwładnym uprościć sposób sprawdzania danych o stosunkach rodzinnych płatników, składanych w zeznaniu o dochodzie. Jeśli zeznania te zgadzają się z posiadanemi przez władze wiadomościami, lub też bez trudności mogą być sprawdzone, przewodniczący komisji szacunkowej, z art. 26 ustawy, może stawiać wniosek o przyznanie ulgi, bez żądania zaświadczenia specjalnego, o stosunkach rodzinnych płatnika.

Listy zastawne Banku Rolnego.

W związku z uruchomieniem kredytu długoterminowego i rozpoczęciem wydawania listów zastawnych, państwowy Bank Rolny podaje do wiadomości, że na podstawie rozporządzenia ministra skarbu z dnia 19 lutego 1925 (Dz. Ust. Nr. 22 poz. 156) 8-procentowe listy zastawne Państwowego Banku Rolnego, emitowane w walucie złotej, jak również zastępujące je czasowo zobowiązania są przyjmowane przez skarb państwa na podatek majątkowy po kursie 80 za 100 od każdego płatnika tego podatku, a więc zarówno od rolników, jak i przemysłowców, kupców, przedstawicieli zawodów wyzwolonych i wogóle osób fizycznych i prawnych.

Ponieważ Państwowy Bank Rolny będzie miał polecone do komisowej sprzedaży pewne ilości tych listów wzgl. zobowiązań, których kurs sprzedażny niższy o kilka punktów od kursu, ustalonego dla podatku majątkowego, będzie niewątpliwie przedstawiał korzyści dla nabywców, przeto w interesie osób obowiązanych do płacenia podatku majątkowego, leży zwracanie się do Państwowego Banku Rolnego z zapotrzebowaniem na listy zastawne, wzgl. zobowiązania tego banku.

Listy wartościowe do Gdańska.

Do Gdańska (do polskiego urzędu pocztowo-telegraficznego nr. 3) można nadawać listy wartościowe do 10.000 złotych pod warunkiem przedstawienia pozwolenia Izby Skarbowej na wysyłkę zagranicę pieniędzy. Listy mają być otwarte. Opłata została ustalona jak dla zamkniętych listów wartościowych.

Taryfa bezpośrednia między Austrją i Polską.

Z dniem 1 lipca została zaprowadzona taryfa bezpośrednia na przewóz osób i bagażu między stacjami polskich kolei państwowych, oraz polskich kolei położonych na obszarze wolnego miasta Gdańska, a stacjami austrjackich kolei związkowych drogą przez Czechosłowację.

Konwersja pożyczek państwowych.

Urząd pożyczek państwowych ministerstwa skarbu komunikuje, że ustawa o uzupełnieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 17 marca 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań skarbu państwa z tytułu pożyczek państwowych i konwersji tych pożyczek oraz rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1924 r. nie została jeszcze przez sejm uchwaloną, wobec czego nadsyłanie do urzędu pożyczek państwowych wszelkiego rodzaju podań, zaświadczeń, kwitów, celem uzyskania wyższej konwersji, jest przedwczesne.

Po wejściu w życie ustawy i wydaniu odnośnego rozporządzenia wykonawczego, ministerstwo skarbu poda do publicznej wiadomości, jakie dowody winny być przedstawione urzędowi pożyczek państwowych celem uzyskania wyższego przerachowania z tytułu pożyczek państwowych z roku 1918—1920.

---

cych pracy) wzrasta do 11.419, przyczem wzrasta głównie liczba robotników, nie mogących znaleźć zajęcia w przemyśle.

Najsilniej dotknięte bezrobociem były Kantony: St. Gallen, Zurych, Bazylea i Appenzell. Brak zajęcia w końcu roku odczuwano najwięcej w budownictwie i w przemyśle budowlanym, w handlu i przemyśle maszynowym i elektrotechnicznym, a następnie w hotelarstwie i w przemyśle włókienniczym. Jeżeli wziąć pod uwagę, że w fabrykach i warsztatach, podległych inspekcji fabrycznej (we wrześniu 1923 r. (liczono takich zakładów 7.941), pracowało 337.403 robotników, to stosunek procentowy liczby bezrobotnych w grudniu 1924 r. do ilości robotników tej kategorji jest bardzo mały i wynosi 3,4%; stosunek ten do ogółu robotników będzie znacznie mniejszy i kryzys na rynku pracy można uważać za zażegnany, mimo to, że na niektórych polach pracy zapotrzebowanie pracy znacznie przewyższa zaofiarowanie.

Na ten ostatni objaw wpływają do pewnego stopnia utrudnienia, stawiane emigracji przez wszystkie te kraje, które niedawno jeszcze dawały wstęp i pracę wychodźcom z Europy, a także źle w Szwajcarji widziane i zapewne utrudniane wychodźtwo robotników wykwalifikowanych (np. w specjalnych działach przemysłu zegarmistrzowskiego). Kraj nie może im jeszcze dać zatrudnienia, a wywędrować nie mogą; pozostając zaś na miejscu — zwiększają liczbę bezrobotnych.

W ciągu ubiegłego roku wyemigrowało do Stanów Zjednoczonych A. P. i do innych krajów zamorskich 4.140 osób, t. j. o 48% mniej, niż w 1923 roku. W czwartym kwartale liczba emigrantów stale spadała i wynosiła: w październiku — 606, w listopadzie 491, w grudniu — 283. Dla robotników polskich niema pola pracy, jedynie robotnicy rolni mogą znaleźć zajęcie przy sadzeniu i kopaniu buraków, kartofli etc. Warunki pracy nie są przytem łatwe i zarobki względnie skromne.

Zarobki robotników w Zurychu w październiku 1923 r. wynosiły średnio za godzinę pracy (franków szw.):

	Robotnicy fachowi	Pomocnicy
Murarz	1,65	1,29
Cieśla	1,68	1,30
Stolarz	1,71	1,30
Dekarz	1,92	1,53
Blacharz	1,73	1,42
Ślusarz	1,53	.
Kowal	1,66	.
Tokarz	1,83	.
Malarz	1,75	1,44
Sztukator	2,18	1,32

Wyroby tytoniowe fabryk prywatnych.

Rozporządzeniem ministra skarbu z dnia 10 maja rb. ustanowiono termin rozsprzedaży wyrobów tytoniowych pochodzących z produkcji b. fabryk prywatnych na dzień 30 czerwca r. b.

Termin przedłużył p. minister skarbu do dnia 30-go września r. b.

Sprzedawcy, którzy powyższe wyroby będą posiadali na składzie po dn. 30 czerwca r b. obowiązani będą nadal do wywieszenia na widocznem miejscu zawiadomień o sprzedaży tych wyrobów z wymienieniem ich gatunku.

Komitet celny.

W dniu 25 czerwca r. b. odbyło się w Ministerstwie Przemysłu i Handlu posiedzenie Komitetu Celnego pod przewodnictwem prof. S. J. Okolskiego.

Poza przyjęciem protokułu poprzedniego posiedzenia K. C., oraz sprawozdaniem z wydanych w okresie luty—czerwiec rozporządzeń, porządek dzienny zawierał szereg wniosków, dotyczących: 1) skreślenia niektórych towarów z listy ulgowej, 2) wprowadzenia na powyższą listę nowych towarów oraz 3) zwiększenia lub zmniejszenia dotychczas stosowanych ulg celnych.

Komitet celny wyraził opinję, że należy:

znieść ulgi celne dla: cegły i płyt szamotowych, stołów do maszyn do szycia i haftowania, statków i łodzi silnikowych oraz pogłębiarek o pojemności 600 ton i mniej, barek, doków, pontonów, statków drewnianych oraz dynamitu;

wprowadzić ulgi celne (20% cła normalnego) dla: blachy białej, siarczku baru i żelaza, kwasów sulfenilowych, amino-sulfonowych oraz ich soli i związków organicznych oksy-amino-pochodnych szeregu aromatycznego;

zmniejszyć ulgę celną dla prochu czarnego do wyrobu lontów (80% cła normalnego zamiast obecnie pobieranych 20%);

rozciągnąć ulgi, przewidziane dla tkanin drucianych, wyrobionych z drutu miedzianego i ze stopów miedzi oraz z innych metali i stopów, wymienionych w poz. 143 o średnicy poniżej 0,2 mm., również i na tkaniny wyrobione z drutu o grubości do 0,25 mm., jeżeli nie są wyrabiane w kraju.

W sprawie wniosków o wprowadzenie na listę ulgową kamieni granitowych, stali do wyrobu noży do sieczkarń, proch ubezdymnego do wyrobu naboi myśliwskich i płótna lnianego do wyrobu płócien malarskich, Komitet Celny zajął stanowisko nieprzychylne. Nieprzychylnie również wypadła opinja Komitetu Celnego co do wniosków o: 1) zmniejszenie ulgi celnej dla tłuszczy zwierzęcych utwardzonych, 2) zwiększenie ulgi celnej dla rozpuszczalników, wymienionych w p. 25a poz. 112 i dla samolotów metalowych.

Wnioski o zniesienie ulg celnych dla: oleju słonecznikowego, olejów roślinnych, wymienionych w p. 7a poz. 117, o zawartości od 3 do 1% wolnych kwasów tłuszczowych, noży do sieczkarń i drutu miedzianego i ze stopów miedzi. Komitet Celny odesłał do komisyj fachowych dla szczegółowszego ich zbadania. Pozatem Komitet Celny wybrał ze swego grona Komisję dla rozpatrzenia sprawy zniesienia ulg celnych dla mąki oraz ryżu łuszczonego i polerowanego.

Wnioski o wprowadzenie ulg celnych dla: herbaty w stanie sypkim, węgla aktywowanego, części samolotów metalowych, tkanin do opakowywania zostały odłożone, czy to ze względu na konieczność przeprowadzenia dodatkowego badania, czy też jako nadające się raczej do uwzględnienia przy rewizji taryfy celnej (herbata).

Podatek obrotowy.

Komisja skarbowa sejmu rozpatrzyła całość ustawy o podatku przemysłowym z dnia 14 maja 1923 r. i przeprowadziła w niej szereg zmian. Zgodnie z propozycją rządu zwolniono od podatku obroty wewnętrzne, przyjęto pobieranie ryczałtu od przedsiębiorstw mniejszych, dodatki komunalne, zwolnienie od podatku długoterminowego kredytu. Jednocześnie zwolniono od podatku na rzecz państwa instytucje komunalne oraz państwowe od idealnego podatku na rzecz związków komunalnych. Nieznacznej zmianie uległy postanowienia o zwolnienie od podatków warsztatów i innych mniejszych przedsiębiorstw. Komisja zwolniła nadto od tego podatku eksport wyrobów głównych i półfabrykatów, oraz tranzakcje wynikające z obrotu uszlachetniającego produkcję, zaś postawiła ministrowi skarbu prawo zwalniania eksportu surowców od ciężarów podatkowych.

Komisja uznała, że wygórowane podatki zmuszają obywateli do zatajenia obrotów i przyszła do wniosku, że obniżenie z 2 proc. na 1 proc. stawek w handlu hurtowym może nawet podnieść dochody skarbu. Stawki w kredycie krótkoterminowym zniżono z 3 proc. na 2 proc. Podatek od przedmiotów zbytku został również obniżony. Artykuły pierwszej potrzeby w hurcie obciążone będą pół proc. w detalu 1 proc., komisy 5 proc. Dodatki na związki przemysłowe i handlowe, oraz na szkolnictwo wbrew projektowi rządowemu zostały utrzymane.

Komisja przyjęła z drobnemi zmianami projekt o kontroli podatników. Ujęto natomiast zupełnie inaczej podstawę opodatkowania. Podstawą doń ma być obrót roczny z roku poprzedniego, ustalany w pierwszym kwartale rb. Wymiar będzie stosowany raz do roku, wpłata zaś po-

Elektromonter	1,66	.
Elektromechanik	1,63	.
Maszynista w fabryce	1,81	.
Tkacz	0,80 do 1,30 (bawełna)	.
„	1,10 (wełna)	.

Płace mało się różnią od płac w r. 1923; pewna stabilizacja, która wtedy nastąpiła, utrzymuje zarobki w określonych do pewnego stopnia ramach, ale nie da się zaprzeczyć, że klasa robotnicza wykazywała tendencje, zmierzające do wywalczenia sobie podwyższenia płac.

Przemysł zegarmistrzowski, mechaniczny i niektóre inne, chcąc podołać zamówieniom, musiały podnieść ceny robocizny. Nie było bardzo ostrej walki między pracodawcami i robotnikami, jednak zajścia i strajki np. w Zakładach Escher, Wyss & Co., w fabryce Weber & Co., strajk krawców etc. — wskazują na to, że przy wzrastającej drożyźnie życia i wzroście zamówień w fabrykach klasa robotnicza będzie stawiać nowe wymagania dla polepszenia swego bytu.

Ruch transportowy.

Na kolejach związkowych ruch towarowy i pasażerski zwiększył się znacznie; jeśli chodzi przytem o ruch pasażerski, to tu powiększenie można przypisać wprowadzonej w życie obniżonej taryfie osobowej i wzmożonej frekwencji cudzoziemców; na zwiększenie się zaś ruchu towarowego wpłynęła z pewnością ogólna poprawa gospodarczego położenia Szwajcarji, chociaż i to zaznaczyć trzeba, że duże ilości węgla niemieckiego przeszły tranzytem kolejami szwajcarskiemi do Włoch via Gothard—Loetschberg. Rezultaty eksploatacji związkowych dróg żelaznych są, o ile z tymczasowych danych sądzić można, bardzo dobre. Dane te wykazują 401,9 milj. fr. dochodu przy 263,4 milj. fr. rozchodu, czyli, że przewyżka na korzyść dochodu powinna wynosić ok. 138,5 milj. fr., t. j. o 20,5 milj. fr. więcej, niż w r. 1923. Dzięki takim rezultatom eksploatacji wzmocni się finansowe położenie kolei związkowych, które nie uregulowały jeszcze deficytu z czasów wojny.

W związku z ruchem tranzytowym na kolejach szwajcarskich pozostaje sprawa transportu towarów między Niemcami i Włochami. Sprawa ta, omawiana od dłuższego czasu, ma dla Szwajcarji pierwszorzędne znaczenie, bo część towarów niemieckich przeszłaby do Włoch nie via Brenner, a przez Gothard.

Zarządy poczt, telegrafu i telefonów wykazują również wzmocnienie się ruchu w tych działach gospodarki państwowej. Dane za 10 pierwszych miesięcy 1924 r. wykazują nadwyżkę dochodów nad rozchodami przy eksploatacji poczty w sumie 7,3 milj.

datku w określonych terminach drogą zaliczek. W osobnej rezolucji komisja domaga się uporządkowania w drodze ustawodawczej systemu rachunkowości w przedsiębiorstwach.

Emisja bilonu.

Pomimo, że dotychczasowa emisja pieniędzy zdawkowych (srebra, bilonu i biletów zdawkowych) stanowi zaledwie 60 proc. sumy, która może być wypuszczona na zasadzie ustawy monetarnej i że budżet na rok 1925 przewiduje dochód skarbu państwa z wypuszczenia bilonu — ministerstwo skarbu — jak się dowiadujemy — nie zamierza w miesiącu lipcu, a prawdopodobnie także i w sierpniu — pokrywać jakichkolwiek wydatków budżetomych emisją bilonu.

Nie znaczy to oczywiście, że skarb państwa nie będzie w tym czasie dokonywał żadnych wypłat w pieniądzach zdawkowych, skoro bowiem skarb będzie do tego ustawowo zobowiązanym, musi przyjmować i przyjmuje faktycznie należności podatkowe i inne w pieniądzach zdawkowych, musi więc w tych samych rozmiarach pokrywać niemi swoje wydatki. Oczywiście chodzi tu przedewszystkiem o wypłaty stosunkowo niewielkie; pozatem częściowa wypłata pensyj urzędniczych bilonem jest niemal jedyną dziś drogą rozprowadzenia bilonu po całym kraju tak, by dotarł on do wszystkich jego zakątków.

Nie zamierza ministerstwo skarbu natomiast dokonywać wypłat bilonem, gdy chodzi o duże wypłaty jednorazowe (należności za dostawy i t. p.), o ile przedsiębiorcom odnośnym nie są potrzebne pieniądze drobne na wypłatę robocizny, pensyj urzędniczych i t. d.

Zaznaczyć wreszcie należy, że dający się gdzieniegdzie zauważyć nadmiar bilonu nie wynika z dużej kwoty samej emisji, lecz z dotychczas niestety istniejącego nierównomiernego rozkładu emisji na poszczególne odcinki i sztuki. Tak np. pieniędzy niklowych, zwłaszcza 50-groszówek, znajduje się w obiegu bezwzględnie za dużo, zbyt duży również jest obieg jednozłotówek. Nowo uskuteczniona emisja dwu i pięciozłotówek papierowych oraz powiększenie obiegu monet srebrnych ma na celu nie zwiększenie emisji bilonu wogóle, lecz zastąpienie pewnego nadmiaru monet niklowych i jednozłotówek papierowych wygodniejszemi odcinkami. Dzięki temu w najbliższym już czasie oczekiwać należy wycofania z obiegu jednozłotówek i usunięcia tych niedogodności, jakie się w obiegu bilonowym dały zauważyć.

Ważne dla płatników podatku dochodowego.

Wyszła z druku, opracowana przez pp. Marjana Dunajewskiego, naczelnika wydziału w Ministerstwie Skarbu i Augusta Urbana, radcy tegoż Ministerstwa książka p. t. „Podatek dochodowy“ — wskazówki praktyczne dla płatników podatku dochodowego.

Dzięki zmianom zasadniczym spowodowanym wydaniem w związku z przeprowadzeniem stałej waluty noweli z dn. 18 marca 1925 r. (Dz. U. Nr. 36 poz. 242), przepisy ustawowe o państwowym podatku dochodowym zyskały ostatecznie charakter przepisów trwale obowiązujących. Dlatego też autorzy zebrali w jedną całość przepisy ustawowe i wykonawcze i ponadto uzupełnili je wskazówkami ze swej strony oraz okólnikami Ministerstwa Skarbu w tej sprawie.

Specjalny numer pisma „L'Exportateur Français“ poświęcony Polsce.

Ustabilizowanie waluty polskiej, a w związku z tem powrót do normalnych stosunków gospodarczych w Polsce, wpływają na coraz wybitniejsze zainteresowanie się zagranicy rynkiem polskim, jako ważnym czynnikiem eksportowo - importowym na rynku wszechświatowym. Dowodem tego są liczne głosy prasy zagranicznej, nawołujące tamtejsze sfery przemysłowe — handlowe do zwrócenia baczniejszej uwagi na Polskę. Pośród takich artykułów zwraca na siebie przedewszystkim uwagę artykuł umieszczony w jednym z ostatnich numerów najpoważniejszego pisma francuskiego „l'Exportateur Français“ w Paryżu. Pismo to wysłało na tegoroczny Targ w Poznaniu swego specjalnego przedstawiciela, który po dokładnem zbadaniu warunków ekonomicznych w Polsce oświadczył, że Polska powinna odegrać ważną rolę jako łącznik gospodarczy Zachodu ze Wschodem. Cytujemy poniżej ustęp wzmiankowanego artykułu:

„Wielki wysiłek narodu polskiego w kierunku odbudowy ekonomicznej kraju uwieńczony został powodzeniem. Polska jest narodem młodym, wykazującym silną chęć zajęcia miejsca wśród wielkich narodów Europy i z chwilą kiedy Rosja otworzy swe wrota dla handlu na Wschodzie, Polska, a zwłaszcza Poznań, ze względu na swe położenie geograficzne jako węzła kolejowego, stać się może ogniskiem interesów handlowych dla Wschodu i Zachodu. Polska będzie mogła wtenczas stać się łącznikiem pomiędzy Azją i Europą, jeżeli będziemy czuwali, by Niemcy nie odebrali nam pierwszego miejsca.“

Dalej pisze „l'Exportateur Français“:

„L'Exportateur Français ma z góry sobie wyznaczoną misję. Nasz potężny organ prasowy będzie służył za łącznik: otworzy on swe rubryki dla propagandy i poda dowiadomości swych abonentów i czytelników specjalność każdego producenta.“

Słowa powyższe służą aż nadto jako dowód, że zagranica uświadamia sobie znaczenie Polski.

Idąc dalej po wytkniętej linji swych zamierzeń, wyda „l'Exportateur Français“ w pierwszej połowie września specjalny numer swego pisma, poświęcony Polsce. Poza

---

fr., t. j. o 5,3 milj. fr. więcej, niż w tym samym okresie czasu 1923 r. Telegraf i telefony dały w tymże czasie 22,5 milj. fr. nadwyżki dochodu nad rozchodem (w 1923 r. — 19,8 milj. fr.)

W ruchu awjacyjnym przyjmuje Szwajcarja żywy udział. Brak tu niestety danych za 1924 r., ale już dane za r. 1923 wykazują, że ten rodzaj lokomocji zaczyna odgrywać pewną rolę również w życiu gospodarczem Szwajcarji. W 1923 r. zrobiono około 5.000 lotów, z czego na regularną komunikację Genewa—Zurych—Monachjum wypada 563 loty, na loty turystyczne, sportowe i próbne — 1928, na lotniczo-szkolne 2.507. Pasażerów przewieziono 1894, podczas lotów szkolnych na regularnych szwajcarskich połączeniach 1087, a podczas lotów sportowych — 3.232. Długość przebytej przestrzeni wynosiła 243.300 kilometrów.

Rolnictwo.

W Szwajcarji, na 3.880.000 mieszkańców było w 1920 r. osób fachowo pracujących 1.779.000, z których było zajętych na roli (rolnictwo, ogrodnictwo, chów bydła) — 470.000, t. j. 26%; w tej liczbie mieszczą się właściciele rolni — 210.450, i robotnicy rolni — 256.200. Już z tego zestawienia widać, że gospodarstwa rolne są w Szwajcarji przeważnie drobne: liczba mianowicie właścicieli, posiadających gospodarstwa, obejmujące ½ do 3 ha wynosi 100.400, t. j. 41%, a posiadających powyżej 70 ha — 2.660, t. j. ca 1%. Grunta uprawne i użytkowe obejmują 2.088.400 ha, w tem łąk 41,5%, pastwisk 33%, roli ornej 12%, winnic 1%, ogrodów ½%, lasów 9,5% i t. d. Te kilka liczb oświetla do pewnego stopnia kwestję, dotyczącą wyżywienia ludności. Szwajcarja nie może sama sobie wystarczyć i musi importować produkty spożywcze, a mianowicie: zboże, jarzyny, mięso, ryby, masło, tłuszcze zwierzęce oraz roślinne, jaja, cukier i t. d. Spożycie samego zboża dochodzi do ca 5,3 milj. centnarów, gdy produkcja miejscowa może go dostarczyć zaledwie około 1,7 milj. centnarów. To też o utrzymanie gospodarstwa rolnego na wysokim poziomie troszczą się nietylko właściciele gospodarstw rolnych i związki rolnicze, ale i Rząd, który się stara o to, by obszaru roli ornej i uprawy zboża nie zmniejszano, i, mając dotąd w swem ręku monopol na zakup zboża — reguluje ceny ziarna pochodzenia szwajcarskiego, płacąc za 100 kg pszenicy 42 fr., żyta 36 fr., t. j. znacznie więcej, niż za importowane zboże. Pomimo to praca na roli przynosi małe zyski i kapitał, umieszczony w gospodarstwach rolnych, dał w ciągu 1923/24 r. średnio nie wyżej, jak 4,07%. Na tak małe oprocentowanie kapitału wpłynęła i ta okoliczność, że wiele chłopskich gospodarstw przeszło w inne ręce po nie-

artykułami o Polsce i o jej życiu gospodarczem będzie zawierał powyższy numer również ogłoszenia firm polskich i francuskich, które są zainteresowane w wzajemnem nawiązaniu stosunków eksportowo - importowych. Ponieważ wydawnictwo to rozchodzi się w tysięcznych egzemplarzach nietylko w całej Francji, ale i na całym świecie, umieszczenie ogłoszeń w powyższym numerze da zainteresowanym firmom możność nawiązania bezpośrednich stosunków z firmami zagranicznemi, unikając pośredników.

Byłoby zatem wskazanem, aby firmy polskie zainteresowane czy to w eksporcie swych wyrobów, czy to w imporcie tych artykułów, których Polska sama nie produkuje i które z konieczności musi importować, zareklamowały się w powyższem wydawnictwie „l'Exportateur Français". Bliższych informacyj w tym kierunku udzieli Wydział Zagraniczny Miejskiego Urzędu Targu Poznańskiego ulica Głogowska nr. 36-37.

Urzędowa Cedula Giełdowa Giełdy Drzewnej w Bydgoszczy

z dnia 2 lipca 1925 r.

Towary	transakcje	kupno ofiarowano	sprzedaż żądano	termin	Warunki
	za metr kub. w zł				
Sleeper-blocks 0,30/20	8,75	—	—	—	franco stacja okolica Lublin
Dębina tarta, sucha od 16 mm w zwyż	120	—	—	—	franco okolica Poznań
Dębina tarta, 23 mm przeschnięta	119,25	—	—	—	franco wagon granica polsko-niem.
Materjał dębowy, tarty, I. kl. według usansów wiedeńskich z kloców od 35 cm wzwyż średnicy, 3—6 m długości	—	—	187	—	franco wagon stacja graniczna polsko-niem. lub czeska
Paryski towar, równolegle obrzynany, bez rys i pęknięć, 30%, dwustronnie, 70%, jednostronnie bez bieli i sęków, 26 i 27 mm gruby, przeschnięty.	—	—	200	—	franco wagon stacja graniczna polsko-niem. lub czeska
Brusy dębowe, od 50 do 130 mm grube, suche	—	—	110	—	Franco wagon Stryj. Małopolska
Jesionowe brusy, od 40 do 80 mm grube suche, towar niesort.	—	—	120	—	franco stacja Lwów
Sosnowy materjał odziomkowy, 33, 43, 52, 80, z bocznemi deskami	—	—	102	—	franco stacja Zbąszyn
Drewo opałowe miękkie, 1 m długie okorowane, suche	— —	10,50 —	— 11,20	— —	franco stacja Katowice
Krokwie ciosane, do ostrego kantu 4/4, 4/5, 5/5, 6/6, 6/7, 7/7, 7/8, 8/8 cala, przeważnie 5/7 długośc 18—19 stóp, (reńsk. wymiar.)	—	—	35,50	—	franco woda Gdańsk
Sleepry, 50/30/20	—	—	8,75	—	franco stacja zał. Małopol.
„ „	—	10,75	—	—	franco wagon Gdańsk
Sosnowy materjał odziomkowy, od 23 do 50 mm, 75% I kl. z wyłączeniem III kl.	—	—	102	—	franco stacja graniczna Kaczory
Olszowe kloce na pniu, od 25 cm w zwyż (w średnicy w czubie)	—	—	42	zimą 1925/6	franco stacja Pińsk

W zaofiarowaniu były:

1. Kloce jesionowe dla lotnictwa.
2. Słupy telegraficzne.
3. Sosnowy materjał stolarski.
4. Kompleksy leśne.

W poszukiwaniu były:

1. Deski osikowe, suche.
2. Dębina stolarska, sucha.
3. Dębina okrągła, od 45 cm średnicy wzwyż.
4. Deski świerkowe, równolegle obrzynane, bez sęków, suche.
5. Bale angielskie świerkowe i jodłowe, przeważnie wąskich wymiarów.
6. Podkłady kolejowe, dębowe, sosnowe i bukowe.
7. Kopalniaki.
8. Papierówka.

pomiernie wysokich cenach, a i rezultaty zbiorów nie były zadowalające, wskutek wyjątkowo nie sprzyjających rolnictwu warunków atmosferycznych. Zbiór siana i paszy był w omawianym okresie pod względem ilościowym dobry, ale gatunek pozostawia wiele do życzenia. Kartofli zebrano zaledwie ca ¾ ilości normalnych zbiorów w innych latach; straty wyrównano po części dzięki wzrostowi cen. Zbiór innych okopowych i jarzyn wypadł, zawdzięczając sprzyjającej na jesieni pogodzie, lepiej, niż w lecie przypuszczano. Owoce obrodziły i wywóz ich do Niemiec dał niezłe zyski, natomiast zboże obrodziło źle i zbiór ziarna wypadł niżej normalnego. Winobranie ucierpiało głównie z powodu bardzo licznych deszczów i małej ilości dni słonecznych. Dla miejscowego rolnika zbyt bydła zarodowego i przeznaczonego na ubój ma duże znaczenie, to też należy zaznaczyć, że na rynku ceny na bydło nie tylko nie spadły w porównaniu z 1923 r., lecz podniosły się średnio o 10%, i zbyt towaru był względnie łatwy, nie zważając na to, że import bydła na ubój wzrósł w porównaniu z 1923 r. prawie trzykrotnie (25.000—68.000 sztuk). Rezultaty chowu świń były natomiast gorsze, bo trzeba się było liczyć ze spadającemi wciąż cenami. Gospodarstwo mleczne nie wykazuje żadnych większych zmian. Produkcja mleka, która początkowo dorównywała przedwojennej, spadła dopiero z nastaniem zimy, serowarniom dostarczono jednakże dostateczną ilość mleka. Słaby początkowo zbyt sera wzmógł się, dzięki większemu zapotrzebowaniu z Niemiec.

Ceny na miejscowe produkty rolne utrzymywały się na wyższym poziomie, niż w r. 1923, i dzięki temu finansowe rezultaty gospodarstwa rolnego były lepsze, niż — ze względu na mało zadowalający stan zbiorów — początkowo przewidywano.

Zapotrzebowanie Szwajcarji na produkty rolne jest znaczne: w ciągu 1924 r. sprowadzono samego zboża, okopowych i jarzyn za 202,1 milj. fr., w tem z Polski tylko za 897 tys. fr. (owies, jęczmień, kartofle). Samej pszenicy w ciągu całego 1924 r. sprowadzono 38.700 wagonów za 116 milj. fr. (Kanada, Stany Zjednoczone A. P., Węgry, Rosja, Argentyna i t. d.), owsa, głównie z Argentyny, Czechosłowacji, Niemiec, Francji — za 35,6 milj. fr., jęczmienia (z Rumunji, Marokka, Niemiec, Czechosłowacji) — za 19,5 milj. fr., kartofli, głównie z Francji i Włoch — za 11,2 milj. fr. Część tego zapotrzebowania mogłaby być pokryta przez Polskę w większym niż obecnie stopniu.

(Dalszy ciąg nastąpi).

Wyroby firm krajowych, godnych polecenia:

Ceny ogłoszeń w dziale niniejszym wynoszą 20,— zł za 1 wiersz na rok 1925. — **Dla członków Związku Fabrykantów 50% rabatu, przyczem każdy członek Związku ma prawo do bezpłatnego umieszczenia w dziale niniejszym ogłoszenia wielkości 2 wierszy;** opłata za każdy dalszy wiersz wynosi 10,— zł na rok 1925.

Aparaty cukrownicze

Spółka Akcyjna Budowy Kotłów Parowych i Maszyn „W. Fitzner i Gamper“, Sosnowiec i Dąbrowa. Biuro Zastępcze w Poznaniu, Pocztowa 31, Tel. 53-44.

Apteczne wyroby

R. Barcikowski, T. A. w Poznaniu, ul. Składowa 13/18

Br. Machalla w Poznaniu ulica Jackowskiego 5-7.

Armatura

Spółka Akcyjna Budowy Kotłów Parowych i Maszyn „W. Fitzner i K. Gamper“, Sosnowiec i Dąbrowa. Biuro Zastępcze w Poznaniu, Pocztowa 31, Tel. 53-44.

Władysław Jezierski, w Poznaniu, ul. Słowackiego 38. Przedstawiciel „SAM“ Sp. Akc. Münstermann w Katowicach.

Artykuły piśmienne i biurowe

„Pol“ T. z o. p. Poznań, Grobla 14 tel. 3261 i 3264.

Atrament

Zakłady Chemiczne „Herolda“ Z. Ciesielczyk, Poznań-Rataje.

Bielizna

P. Anflink w Poznaniu, Chwaliszewo 76.

Jan Ebertowski w Poznaniu, ulica Wroniecka 6/8.

K. Przybylski w Poznaniu, Stary Rynek 64.

W. Rakowski w Poznaniu, ul. Pocztowa 1.

Brykiety Górnośląskie

Zachodnio-Polski Syndykat Węglowy, Poznań, pl. Wolności 10.

Cegły

M. Czubek i S-ka., Tow. z o. p. w Poznaniu, ul. Gwarna 8.

Kąkolewski w Starem Domanczewie.

Cukierki

Edw. Litwiński, T. z o. p. w Poznaniu, ul. Warszawska 9/10,

Czekolada

„Goplana“ Tow. Akc. w Poznaniu, ulica św. Wawrzyńca 28.

Drożdże

Lubońska Fabryka Drożdży, dawn. G. Sinner, Tow, Akc. w Luboniu.

Dębina stolarska, dębowe dykty

B. Bystrzycki, T. A., Orzechowo, powiat Września, specjalny jako taki jedyny w Polsce zakład dla przeróbki drzewa dębowego.

Druki

Drukarnia Katolicka, T. A. w Poznaniu Al. Marcinkowskiego 24.

Drukarnia i Księgarnia św. Wojciecha w Poznaniu, Al. Marcink. 22.

Drukarnia Polska, Tow. Akc. w Poznaniu, ul. św. Marcina 70.

F. K. Ziółkowski i S-ka w Poznaniu, Górna Wilda 122.

„Pol“ T. z o. p. Poznań, Grobla 14 tel. 3261 i 3264.

Drzewo

Poznańska Spółka Drzewna, T. A. w Poznaniu, ul. św. Marcina 52/53

Drzwiczki piecowe

Herzfeld & Victorius, Tow. Akc. Grudziądz.

Elektrotechn. artykuły

Zjednocz. Przedsiębiorstwa Elektryczne inż. K. Gaertig i S-ka w Poznaniu, ulica Pocztowa 26.

Zakłady Elektrotechniczne inż. Wł. Łysińskiego w Poznaniu, ulica Matejki 55.

Fartuchy

M. Garstecki w Poznaniu, Kozia 19.

K. Przybylski w Poznaniu, Stary Rynek 64.

Forniery

Seweryn Pendowsi, Tow. Akc. w Poznaniu, Komandorja 27.

Futra

F. Makowski w Lesznie.

Gazety

Kurjer Poznański, ul. św. Marcin 70.

Orędownik Wielkopolski, ulica św. Marcin 70.

„Postęp“ w Poznaniu, ul. św Marcina 37.

Getry

Kałamajski, Stefan w Poznaniu, plac Wolności 6.

Guziki

„Carrosin“ Fabryka Guzików w Poznaniu, ul. Wenecjańska 16/17.

Herbata

Stefan Bilski w Poznaniu, Stary Rynek 80/82.

Instalacje

W. i St. Hedinger w Poznaniu, ul. św. Marcina 26.

Inżynierskie roboty

„Tri“ Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Grottgera 14.

Kanalizacja

L. Frankowski w Gnieźnie, ulica Lecha 10.

Kajety szkolne

„Pol“ T. z o. p. Poznań, Grobla 14 tel. 3261 i 3264.

Kolejki polne

Raszewski i Pluciński w Poznaniu, ul. Przemysłowa 26.

Koks hutniczy

Zachodnio-Polski Syndykat Węglowy, Poznań, pl. Wolności 10.

Konfekcja damska

Fr. Gałdyński w Poznaniu, ulica Pocztowa 33.

„Konfekcja Damska“, Tow. Akc. w Poznaniu, ul, Wielka 27/29.

M. Kurowski, St. i J. Jaworscy w Poznaniu, St. Rynek 45.

M. Malinowski w Poznaniu, Stary Rynek 57.

K. Reimann i St. Cichocki w Poznaniu, ul. Wrocławska 5/6.

Szkudlarek i S-ka w Poznaniu, ul. Wrocławska 38.

J. Szuster w Poznaniu, Plac Działowy 5.

W. Wiśniewski w Poznaniu, Stary Rynek 53/54.

Konfekcja męska

K. Bogajewski w Poznaniu, Stary Rynek 60.

K. Lisiecki w Poznaniu, Stary Rynek 10.

Bracia Wesołek w Poznaniu, ul. Woźna 12.

Konstrukcje żelazne

Spółka Akcyjna Budowy Kotłów Parowych i Maszyn „W. Fitzner i K. Gamper“, Sosnowice i Dąbrowa. Biuro Zastępcze w Poznaniu, Pocztowa 31, Tel. 53-44

Konserwy owocowe i jarzynowe
W. i St. Radomscy, Tow. Akc. w Pleszewie.

Koperty
Edward Kręglewski, Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Flisacza 8.

Kotły parowe
Spółka Akcyjna Budowy Kotłów Parowych i Maszyn „W. Fitzner i K. Gamper", Sosnowiec i Dąbrowa. Biuro Zastępcze w Poznaniu, Pocztowa 31, Tel. 53-44.

Krawaty
Hałas i Kajetaniak w Poznaniu, ul. Wielka 10.

Krochmal
„Wojciechowo" Tow. Akc w Poznaniu Al. Marcinkowskiego 26.

Likiery
„Akwawit" Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Cieszkowskiego 5.
Hartwig-Kantorowicz, Tow. Akc. w Poznaniu Grochowe Łąki 6.
B. Kasprowicz w Gnieźnie.
Zakłady Przemysłowe „Winkelhausen" Tow. Akc. w Starogardzie.

Lustra
„Kryształ" J. Pawlak w Poznaniu, ul. Głogowska 51.

Maszyny kowalskie
W. Staszewski w Pobiedziskach.

Maszyny młyńskie
„Młynotwórnia" Tow. Akc. w Rogoźnie.

Maszyny rolnicze
„Agrarja" Tow. Akc, w Poznaniu, ul. Składowa 4.
H. Cegielski, Tow. Akc. w Poznaniu ul. Fr. Ratajczaka 16.
J. Dekowski w Środzie.
Głogowski i Syn w Inowrocławiu.
St. Górny, w Żninie.
Fr. Jaworski we Wrześni.
Antoni Jezierski w Czempinie
Konieczny Józef w Gnieźnie.
Kostrzyński Leon w Żerkowie.
Fr. Malinowski w Śremie.
Nitsche Józef w Poznaniu, ulica Wjazdowa 8.
Nitsche i S-ka w Poznaniu, ulica Kantaka 10.
Piotrowski i S-ka w Kruszwicy.
Samulski i S-ka w Pleszewie.
Związkowa Centrala Maszyn w Poznaniu ul. Wjazdowa 9.

Materace
„Marta" St. i W. Przydryga w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 142.

Mąka ziemniaczana
„Lubań" Fabryka Przetworów Ziemniaczanych, T. A. w Luboniu.

Meble
Koronowska Fabr. Mebli w Ostrowie.
St. Skwierczyński w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 79.
Spółka Stolarska, Tow. Akc. w Poznaniu, Stary Rynek 46—47.

Miedź rafinowana
Huta Miedzi, T.-A. w Poznaniu, plac Wolności 8.

Mleczne preparaty
Mleczarnia Parowa i Preparaty z Mleka, Sp. Akc. w Buku.

Młynarskie przetwory
Hermannmühlen, Tow. Akc. w Poznaniu, Plac Wolności 17.
R. Sternicki w Poznaniu, ul. Składowa 11.
Młyn w Głównej „Cerealia" S. A. w Poznaniu, ul. Mielżyńskiego 23.

Motory spalinowe
Motor Polski, Tow. Akc. w Żninie.

Mydła
„Ergasta" Fabryka Chemiczna w Starogardzie.
I. i S. Stempniewicz w Poznaniu, ul. Głogowska 55.
Wielkopolska Wytwornia Chem., Tow. Akc. w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 5.
Zakłady Chemiczne „Arta" w Poznaniu, ul. Druzbackiej 7.
Zakłady Chemiczne, Tow. Akc. w Głównej.
Henryk Żak w Poznaniu, ul. Bukowska 37.

Naczynia emaljowane (żeliwne i blaszane)
Herzfeld - Victorius, Tow. Akc. w Grudziądzu, ul. 3 Maja 9/14.

Narzędzia stolarskie
A. Wardziński w Nakle.

Nawozy sztuczne
Dr. Roman May, Tow. Akc. w Poznaniu, Plac Nowomiejski 4.

Obrabiarki
Spółka Akcyjna Budowy Kotłów Parowych i Maszyn „W. Fitzner i K. Gamper", Sosnowiec i Dąbrowa. Biuro Zastępcze w Poznaniu, Pocztowa 31, Tel. 53-44.

Obrabiarki do drzewa
„Herkules" w Gnieźnie, ul. Witkowska 6.
Samulski i S-ka w Pleszewie.

Obrabiarki do żelaza
„Wiepofana" Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 81.

Obuwie
„Brailem" w Inowrocławiu.
Centrala Skór, Tow. Akc. w Poznaniu, Grochowe Łąki 4.

Odlewy żeliwne
Drawska Lejarnia Żelaza i Fabryka Maszyn inż. L. Kembliński i S-ka w Poznaniu, ul. Wierzbięcice 14.
Herzfeld & Victorius, Tow. Akc. Grudziądz.

Olej
Olejarnia Szamotuły, Tow. Akc. w Szamotułach.
Wytłocznia Oleju w Pleszewie.

Oleje eteryczne
M. Domagalski i S-ka w Poznaniu, ul. Garncarska 8.

Opatrunkowe artykuły
A. Kolecki i Ska w Poznaniu, ul. Masztalarska 6.

Opakowania i kartonaże
„Pol" T. z o. p. Poznań, Grobla 14 tel. 3261 i 3264.

Opony gumowe
„Pneumatyk" Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Fr. Ratajczaka 22.

Papier
Wielkopolska Papiernia, Tow. Akc. w Bydgoszczy, ul. Gdańska 19.

Papierowe wyroby
K. Swierkowski w Pleszewie.
F. K. Ziółkowski i S-ka w Poznaniu, Górna Wilda 122.
„Pol" T. z o. p. Poznań, Grobla 14 tel. 3261 i 3264.

Perfumy
„Athos" w Poznaniu, ul. Niegolewskich 8.
J. i S. Stempniewicz w Poznaniu ul. Głogowska 55.
Syntetol" w Poznaniu, u. Traugutta 6.
Henryk Żak w Poznaniu, ul. Bukowska 37.

Piece piekarskie
„Polski Piec" Sp.-A. w Poznaniu, Wielkie Garbary 49.

Piece żelazne
Herzfeld-Victorius, Tow. Akcyjne w Grudziądzu, ul. 3 maja 9-14.

Pierniki
„Homosan" T.-A. w Kostrzynie.

Piwo
Browar Kobylepole w Kobylepolu.
Browar Krotoszyński, Tow. Akc. w Krotoszynie.

Pługi parowe
Centrala Pługów Parowych, T. z o. p. w Poznaniu, ul. Kantaka 10.

Pokosty
Donat i Meller w Poznaniu, plac Wolności 17.
Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna, Tow. Akc. w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 5.

Pompy
J. Kopczyński i S-ka w Poznaniu, ul. Łazarska 30.

Posadzka parkietowa
B. Bystrzycki, T. A., Orzechowo, powiat Września, specjalny jako taki jedyny w Polsce zakład dla przeróbki drzewa dębowego.

Przędza lniana
„Linum" Tow. Akc. w Lesznie.

Ramy stylowe
J. Skąpski w Poznaniu, pl. Wolności 3.

Rowery
„Inwentia" Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Łazarska 6.

Rury zlewowe i kształtki
Herzfeld & Victorius, Tow. Akc. Grudziądz.

Samochody
„Brzeskiauto" T. A. w Poznaniu, ul. Skarbowa 20.

Siatki druciane
A. Zwierzchowski i Ska Fabryki lin konopnych, stalowych oraz siatek i wyrobów drucianych, w Poznaniu i Czerwonaku, biuro ul. Kantaka 5, II. tel. 4007.

Siatki żarowe
„Żar" Tow. Akc. w Nowym Tomyślu.

Skóry
Centrala Skór, Tow. Akc. w Poznaniu, Grochowe Łąki 4.
Parowa Garbarnia Jarczewski i Witecki w Poznaniu, Tama Berdychowska 6.

Smołowc. przetwory
Dykiert i Marciniak w Poznaniu, Pl. Wolności 17.
Kocent i Goździewicz w Poznaniu, ul. Sew. Mielżyńskiego 23.
Wł. Stopa w Poznaniu, ul. 3 Maja 3a.
S. Wrzesiński w Poznaniu, Plac Wolności 18.

Superfosfat
Dr. Roman May, Tow. Akc. w Poznaniu, Plac Nowomiejski 4.

Szkło
W. Zborowski w Poznaniu, ulica Kozia 6.

Świece
„Cerania" Fabryka świec w Ostrowie.
M. Sobecki w Poznaniu, ulica św. Rocha 13.

Transport towarów
C. Hartwig, Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Towarowa 20.

Wagony
H. Ciegielski, T.-A. w Poznaniu, ul. Fr. Ratajczaka 16.

Wagi
Wł. Jezierski (przedstawiciel Fabryki Wag W. Hess w Lublinie) w Poznaniu, ul. Słowackiego 3.

Wełniane wyroby
Stawski i S-ka w Stęszewie.
„Tkanina" Tow. Akc. w Poznaniu, St. Rynek 51.
Wełna Poznańska, Tow. Akcyjne w Głównej.

Węgiel kamienny
Zachodnio-Polski Syndykat Węglowy, T. z o. p. w Poznaniu, pl. Wolności 10.

Wina
H. Robiński w Poznaniu, św Marcin 23.

Wódki
„Akwawit" Tow, Akc. w Poznaniu, ul. Cieszkowskiego 5.
Hartwig - Kantorowicz, Tow. Akc. w Poznaniu, Grochowe Łąki 6.
B. Kasprowicz w Gnieźnie.
Zakłady Przemysł. „Winkelhausen" Tow. Akc. w Starogardzie.

Zabawki
A. Wardziński w Nakle.

Zamki
„Ferropol" T. z o. p. w Poznaniu, św. Marcin 46.

Zapalniki do motorów spalin
„Iskropol" Sp. Akc. w Poznaniu, Dolna Wilda 35.